

ІНДІЯ

У ЧАСИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

(ПРЕЗЕНТАЦІЯ НЕСТЕРУК ОЛЕКСАНДРИ 7-В КЛАС)

ПЛАН

---

1. Особливості державного устрою. Органи державної влади.
- 2.
3. Характер влади монарха.
4. Особливості організації суспільства.
5. Особливості економічного розвитку.
6. Особливості розвитку культури.

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО УСТРОЮ.

Становлення мусульманської держави в Індії у Середньовіччі викликало значні зміни в державному апараті. Влада у Делійському султанаті фактично передавалася у спадок, але чітких правил спадкування не існувало. Султани певний час намагалися об'єднати в одній особі владу світську і духовну. Найближчим помічником султана був візир. Величезний вплив у державі мав наїб-спадкоємець. Траплялися випадки, коли скликалася рада знатних людей. У центральному апараті було створено декілька відомств. Візир організовував роботу фінансового відомства. Також були організовані військове відомство, відомство місцевої адміністрації, судове відомство. В епоху сильної Імперії Великих Моголів державу очолював падишах, або Великий Могол, влада якого була необмеженою. Вищими чиновниками були вакіль – перший радник можновладця – і диван – голова фінансового відомства. Мір-бакші виконував функції головного інтенданта і казначея армії. Релігійне відомство призначало суддів – казі. Окреме відомство було створено для ведення дворцевих справ.

У часи Делійського султанату було здійснено спробу встановити чітку градацію державних посад. Усі придворні були поділені на три групи: 1) військовий люд, 2) шейхи та пандити (вчені), 3) люди мистецтва. Нова реформа торкнулася і державного апарату, тепер було виокремлено чотири відомства: «відомство вогню», яке завідувало справами війни, «відомство землі», яке відповідало за податки та їхнє збирання, «відомство води» – відповідало за іригацію – і «відомство повітря», яке займалося справами творчими, літературою, мистецтвом. Отже, можна зробити висновок про те, що всю систему державної влади було побудовано на принципах військової ієрархічності, і по суті не було різниці між державними чиновниками та особистими слугами правителя.

ХАРАКТЕР

- Правитель сусідньої з Індією держави Газневідів, що постала після розпаду Багдадського халіфату, Махмуд Газневі здійснював систематичні грабіжницькі походи до Індії. Завдяки награбованим багатствам і захопленим рабам він перетворив свою столицю Газні на одне з найкрасивіших міст Сходу. Після його смерті постала нова держава Делійський султанат із центром у місті Делі. Від кінця XIII ст. султанат досить швидко збільшував свою територію і до початку XIV ст. захопив майже весь півострів Індостан. Найбільших розмірів султанат досяг за Мухаммеда Туглака. Його завойовницька політика підірвала внутрішню могутність держави, яка почала розпадатися. У 1398 р. в Індію рушив Тимур, головною метою якого було пограбування країни. 120-тисячна армія Тимура вогнем і мечем пройшла містами Північної Індії. Після походів Тимура та міжусобної боротьби між двома десятками держав, що постали після розпаду Делійського султанату, Індія виявилася ослабленою і незахищеною перед загрозою європейського проникнення.

ОСОБЛИВОСТІ

Ще зі стародавніх часів індійське суспільство поділялося на чотири великі групи – варни. Вищі варни (брахмани і кшатрії) продовжували управляти та воювати, а нижчі (вайш'ї та шудри) – працювати на полях і в майстернях. У Середні віки в цьому давньому поділі відбулися зміни. Варни стали поділятися на менші групи людей, які об'єднувалися за професіями або родом занять. Так, наприклад, серед брахманів виділилися аптекарі, лікарі, вчителі тощо. Серед кшатріїв – воїни, чиновники тощо. Європейці назвали ці групи кастами. До X ст. кількість каст зросла до декількох тисяч. Кожна каста мала свої особливі ознаки, ритуали, прикраси, правила поведінки. Як і варни, каста поділялися на нижчі й вищі. Існувала також особлива каста “недоторканих”.

Представникам вищих каст не можна було ні стояти, ні сидіти поряд із нижчими, тим паче брати їжу чи воду з їхніх рук. Вважалося, що вищих може осквернити навіть тінь “недоторканих”. Тільки представники вищих каст могли читати і слухати священні тексти. Ті, хто порушував ці звичаї і традиції, зазнавали жорстоких покарань.

Також представники різних каст об'єднувалися в общини (громади), що існували як маленькі самодостатні держави. Общини виступали як єдине ціле щодо державної влади та були основою іднійського суспільства. Вони забезпечували йому внутрішню стабільність, у той час, як державна влада була слабкою й обмежувалася збираннями податків з общин.

ОСОБЛИВОСТІ

Вважається, що феодалізм в Індії охопив період з V до середини XVIII ст.

Найбільшими феодалними власниками землі були індійські правителі багаточисленних держав, що виникали та зникали на території середньовічної Індії. Правителі роздавали землі високим посадовим особам державного апарату, дарували її храмам. Селяни жили сусідськими общинами і вели по-суті натуральне господарство. Господарською одиницею сільської общини залишалася сім'я, її ядро становили постійні й повноправні члени. До неї могли входити тільки члени однієї пануючої або чисельно переважаючої в цій общині касты чи представники кількох каст. Як тимчасові, непостійні члени, в общину нерідко входили чужинці – найнятий общиною ремісник, службовець, куплений чи подарований общині раб та ін.

Середньовічна община охоплювала кілька сусідніх сіл, інколи сіл цілої округи, організаційно об'єднаних у велику общину. У кожному селі були свій староста й общинна рада (панчаят). Представники кожного села, старости та представники панчаяту входили в общинну раду великої общини, яка керувала всією складною системою внутрішніх зв'язків: розглядала скарги, вершила суд, виносила вироки. Рада здійснювала зв'язок із державою і відповідала перед нею. Індійська община була державою в державі із саморегулюючим соціальним механізмом.

ОСОБЛИВОСТІ

Селяни, як і міські ремісники знаходилися в феодальній залежності. Індійський феодалізм, основи якого було закладено у V–XII ст., відрізнявся від європейського переважанням державної власності на землю.

У розпорядження селян землею індійський феодал не втручався, оскільки дарування в Індії мало умовний характер і передбачало сплату фіксованої суми, розмір якої для кожної місцевості визначали державні чиновники. Враховуючи, що податок стягували лише з орної землі, феодали стимулювали селян до освоєння цілинних земель пільговими податками на них, всілякими нагородами тим, хто засівав землю високотоварними або інтенсивними культурами. Державна власність на землю проявлялась у праві встановлювати норми земельного податку.

Кожний селянин був власником конкретного поля, яке він обробляв, не втрачаючи прав на нього навіть після довгої перерви в користуванні землею, передавав у спадщину, міг продати й подарувати при збереженні деяких традиційних общинних обмежень. За ділянку він мав вносити встановлений податок – ренту державі або тій особі, якій правитель передовірив право збору податків.

Ремісництво традиційно розвивалося в містах. Міста Індії були торговельно-ремісничими центрами. Усі купці й ремісники поділялися на касты, причому представники близьких каст і професій нерідко об'єднувалися у більші спеціалізовані корпорації – шрені

Значна частина міст процвітала за рахунок зовнішньої торгівлі. У них панували купці, які зосереджували у своїх руках найцінніші продукти ремесел, в обмін на які вони отримували товари з далеких країн (коней, китайський фарфор, шовк і вироби з лаку). Іноземні купці розплачувались за індійські товари золотом і сріблом, яке переплавлялося в індійські монети. Проте основна частина коштовних металів в Індії осідала у вигляді скарбів. У цих містах виникли спеціалізовані ремісничі поселення ткачів, зброярів, мідників. Були відомі будівельні спеціальності – каменярі, каменотеси. Ремесла залишались кастовими.

У містах було створено підприємства, де працювали тисячі талановитих архітекторів, художників, будівельників, ювелірів, ткачів тощо. Вони називалися карханамі. Султанські мусульманські власті жорстко контролювали й регулювали діяльність цих майстерень, а також інших громадських служб, у тому числі лазень, зернових комор, міської охорони.

ОСОБЛИВОСТІ

- У Середні віки в розвитку культури Індії відбулися суттєві зрушення. Завершився процес взаємопроникнення культур півночі й півдня півострова, відбулося становлення релігій індуїзму та буддизму.
Протягом XIII–XV ст. у розвитку Індії були дві суттєві особливості. По-перше, на півночі Індії тривав процес поєднання елементів мусульманської та індійської цивілізацій.
По-друге, у цей час досить інтенсивно розвивалося міське життя, яке було пов'язане з розбудовою резиденцій різних правителів і залученням Індії до міжнародної торгівлі за посередництвом арабських купців. Досить швидко зростали міста.
Спираючись на попередні досягнення, культура Індії продовжувала розвиватися, збагачуючи своїми здобутками світову культуру. Так, уже на початку нашої ери в Індії користувалися десятковою системою чисел, яка тепер застосовується у всьому світі. Індійські математики вміли обчислювати площі фігур та об'єми тіл, виконувати дії з дробами, відносно точно визначати число пі.
Вагомими були здобутки в медицині. Індійські лікарі досконало знали внутрішню будову тіла, робили складні операції тощо.
До наших днів збереглося багато споруд часів Середньовіччя. Шедеврами архітектури цієї доби є буддійські храми, витесані у скелях – в Аджанті, Еллорі, храми острова Елефанта.

ОСОБЛИВОСТІ

(ПРОДОВЖЕННЯ)

- Крім храмів у скелях, зводилися храми у вигляді башт. В Орисі було споруджено й обнесено могутніми стінами ціле храмове містечко. Усередині храми майже не прикрашали, проте ззовні вони були суцільно вкриті рельєфами, статуями і майстерно виконаними різьбленнями на камені. Скульптори відтворювали з легенд та оповідей. Вони вміли добре зображувати людей і тварин у русі.
Починаючи від XIII ст. а архітектуру Індії значний вплив справляла мусульманська культура. Найбільш вражаючим став велетенський мінарет Кутб-Мінар у Делі. Його висота сягає 70 метрів.
Література середньовічної Індії створювалася переважно санскритом (найдавніша літературна мова аріїв). Ця мова виконувала ту саму роль, що й латина в Європі. Відомим поетом і драматургом тогочасної Індії був Калідаса. Після мусульманських завоювань індійські поети почали використовувати народну мову, арбську та перську.
Індійці дуже любили музику й танці. В індійському танці кожен рух тіла, ніг, рук, особливо пальців, кожен жест щось означають. Мистецтво танцю прирівнювалося до ремесла. Його опановували роками.
Індійці полюבלали ігри та розваги, найулюбленішою з яких була гра в шахи, що поширилася в усьому світі.

